

Social- och hälsovårdsutskottet

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av 4 och 6 § i lagen om temporär begränsning av vissa av kommunernas och samkommunernas rättshandlingar inom social- och hälsovården

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av 4 och 6 § i lagen om temporär begränsning av vissa av kommunernas och samkommunernas rättshandlingar inom social- och hälsovården (RP 126/2020 rd): Ärendet remitterades till social- och hälsovårdsutskottet för betänkande den 15 september 2020. Utskottet lämnade sitt betänkande ShUB 21/2020 rd i ärendet den 24 september 2020. Den 30 september 2020 återremitterade plenum ärendet till social- och hälsovårdsutskottet.

PROPOSITIONEN

Regeringen föreslår att lagen om temporär begränsning av vissa av kommunernas och samkommunernas rättshandlingar inom social- och hälsovården ändras.

Avsikten är att man före den reform av social- och hälsovårdens strukturer som ingår i programmet för statsminister Sanna Marins regering inte ska försvåra de kommande nya landskapens möjligheter att besluta om tjänster inom hela sitt område i enlighet med invånarnas behov och på lika villkor.

Ändringen av lagen om temporär begränsning av vissa av kommunernas och samkommunernas rättshandlingar inom social- och hälsovården innebär att också ett projekt som genomförs via ett bolag som ägs av en kommun eller en samkommun ensam eller tillsammans med andra kommuner eller samkommuner inom dispensförfarandet jämföras med projekt som kommunen eller samkommunen själv genomför. Samtidigt föreskrivs det att kommunen eller samkommunen eller deras bolag ska ansvara för påföljderna av eventuell ogiltighet för ett lagstridigt avtal i de fall när orsakerna till ogiltigheten beror på kommunen eller samkommunen eller deras bolag.

Lagen avses träda i kraft så snart som möjligt.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Social- och hälsovårdsutskottet anser att de föreslagna preciseringarna i lagen om temporär begränsning av vissa av kommunernas och samkommunernas rättshandlingar inom social- och hälsovården (548/2016, nedan kallad begränsningslagen) är motiverade. Samtidigt konstaterar utskottet att det fortfarande finns ett behov av att ha kvar den temporära begränsningslagen, eftersom beredningen av en strukturell reform av social- och hälsovården pågår.

Även om dispensförfarandet vid byggnadsinvesteringar inom offentlig social- och hälsovård i viss mån har ökat den administrativa bördan, har förfarandet enligt uppgifter till utskottet fungerat bra och haft positiv effekt på planeringen av investeringarna inom social- och hälsovården. Nyttan är därför större än den administrativa börda som förfarandet medför. Utskottet påpekar att det fortfarande finns anledning att understryka vikten av smidig och snabb behandling av dispens. Samtidigt lyfter utskottet fram kommunernas oro för att begränsningslagen kan orsaka problem med lokalhyror och fastighetsförvaltning samt leda till extra kostnader för den offentliga sektorn.

Preciseringarna i 4 § innebär att en bygginvestering som görs via ett bolag som ägs av en kommun eller en samkommun ensam eller tillsammans med andra kommuner eller samkommuner i dispensförfarandet jämföras med en investering som genomförs av kommunen eller samkommunen. Det förtydligar lagen, anser utskottet. Annars skulle kommuner och samkommuner kunna kringgå begränsningslagen genom att göra de investeringar som begränsningen avser via bolaget. Följaktligen stämmer preciseringarna i 4 § överens med lagens syfte.

I propositionen preciseras 6 § så att en kommun, en samkommun eller ett bolag som ägs av en kommun eller en samkommun svarar för de kostnader och andra påföljder som följer av att ett lagstridigt avtal är ogiltigt, om de inte har ansökt om dispens eller har förfarit i strid med dispensen. Utskottet anser att den föreslagna preciseringen förtydligar ansvaret vid eventuell ogiltighet för rättshandlingar som gäller investeringar. Med preciseringen säkerställer man finansiärernas tillit till att kostnaderna för en investering som eventuellt blir ogiltig inte ska betalas av finansiärerna, om kommunen, samkommunen eller ett bolag som de äger har förfarit i strid med begränsningslagen vid dispensförfarandet. Enligt utskottet är ändringen nödvändig för att finansiärerna av de här orsakerna inte ska avstå från att finansiera bygginvesteringar inom social- och hälsovården. Kommunerna, samkommunerna eller de bolag som de äger har tillgång till den bästa informationen om sina projekt. Om påföljderna till följd av ogiltighet beror på dem, ska enligt utskottet ansvaret ligga på aktörerna.

Utskottet konstaterar att avsikten med ändringen i 6 § explicit är att ta ställning till vem som är ansvarig när man inte har ansökt om dispens för investeringar i byggnader på det sätt som avses i lagen eller förfarit i strid med dispensen. Däremot anger preciseringen inte vem som har eventuellt skadeståndsansvar när rättshandlingar har vidtagits i strid med begränsningslagen i andra situationer.

Betänkande ShUB 24/2020 rd

DETALJMOTIVERING

2 §. Tillämpningsområde. Utskottet föreslår att det till paragrafen om tillämpningsområde fogas ett nytt 4 mom., där tillämpningsområdet till följd av preciseringen i 4 och 6 § utvidgas till att likaså också gälla bolag som ägs av en kommun eller samkommun ensam eller tillsammans med andra kommuner eller samkommuner.

4 §. Investeringar i byggnader. På grund av vissa sakfel i lagförslaget föreslår utskottet att de bristfälliga och felaktiga skrivningarna i 3 och 4 mom. korrigeras på följande sätt.

I 3 mom. läggs den sista meningen i den gällande lagen till eftersom den saknas. Den föreskriver att ansökan ska innehålla en redogörelse för investeringskostnaderna och för investeringens övriga ekonomiska konsekvenser.

Till 4 mom. fogas en lagteknisk hänvisning till 1 och 2 mom. plus en bestämmelse om att ett projekt på grundval av avtalsvillkoren ska jämföras med en investering som en kommun eller samkommun gör. För konsekvensens skull måste bestämmelsen också hänvisa till ett bolag som avses i 1 mom. Dessutom ändrar utskottet den sista meningen så att den motsvarar bestämmelsen i den gällande lagen.

Ändringarna behövs eftersom propositionen enligt uppgifter från social- och hälsovårdsministeriet av misstag innehåller ofullständiga och felaktiga skrivningar i 3 och 4 mom. Enligt ministeriet har avsikten inte varit att ändra bestämmelserna utan de ska motsvara gällande bestämmelser. Ändringarna motiveras inte heller alls i propositionen. Med de ändringar som utskottet föreslår korrigeras de bristfälliga och felaktiga skrivningarna så att de motsvarar den gällande lagen. Samtidigt beaktas de nya bestämmelserna om bolag.

6 §. När lagstridiga avtal upphör att vara bindande Utskottet föreslår att lydelsen i paragrafen preciseras så att det också beträffande eventuella andra påföljder explicit är fråga om påföljder som hänför sig till investeringar. Dessutom gör utskottet en språklig precisering, som inte påverkar den svenska lagtexten.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Social- och hälsovårdsutskottets förslag till beslut:

Riksdagen godkänner lagförslaget i proposition RP 126/2020 rd med ändringar. (Utskottets ändringsförslag)

Utskottets ändringsförslag

Lag

om ändring av ~~4 och 6 § i~~ lagen om temporär begränsning av vissa av kommunernas och samkommunernas rättshandlingar inom social- och hälsovården

I enlighet med riksdagens beslut
fogas till lagen om temporär begränsning av vissa av kommunernas och samkommunernas rättshandlingar inom social- och hälsovården (548/2016) ett nytt 4 mom. till 2 §,
~~ändras i lagen om temporär begränsning av vissa av kommunernas och samkommunernas rättshandlingar inom social- och hälsovården (548/2016)~~ 4 § och 6 §, av dem 4 § sådan den lyder i lag 1057/2017, som följer:

2 §

Tillämpningsområde

Det som i 1 mom. 3 punkten sägs om att tillämpa lagen på kommuners och samkommuners investeringar i byggnader som används inom social- och hälsovården ska också tillämpas på motsvarande investeringar som görs av bolag som ägs av en kommun eller en samkommun ensam eller tillsammans med andra kommuner eller samkommuner. Dessutom tillämpas lagen på bolagen i fråga om påföljder som beror på att ett lagstridigt avtal upphör att vara bindande. (Nytt)

4 §

Investeringar i byggnader

En kommun eller samkommun eller ett bolag som ägs av en kommun eller samkommun ensam eller tillsammans med andra kommuner eller samkommuner får inte ingå sådana förbindelser om investeringar i byggnader som används inom social- och hälsovården för vilka de totala kostnaderna exklusive mervärdesskatt överstiger fem miljoner euro.

Trots det som föreskrivs i 1 mom. får en kommun eller samkommun eller ett i 1 mom. avsett bolag ansöka om dispens för att ingå en förbindelse om en sådan investering som avses i 1 mom. Social- och hälsovårdsministeriet kan bevilja dispens, om investeringen är nödvändig och brådskande för att trygga tillgången till tjänsterna.

Trots det som föreskrivs i 1 mom. får kommuner och samkommuner och i 1 mom. avsedda bolag ingå förbindelser om investeringar som hänför sig till årligt underhåll av byggnader samt om sådana investeringar som är nödvändiga utifrån tillsynsmyndighetens inspektioner. Ansökan ska innehålla en redogörelse för investeringskostnaderna och för investeringens övriga ekonomiska konsekvenser.

Vad som i 1 och 2 mom. föreskrivs om investeringar gäller även sådana investeringar i byggnader som görs med stöd av avtal om hyres- eller annan nyttjanderätt till byggnader, när de totala

Betänkande ShUB 24/2020 rd

kostnaderna exklusive mervärdesskatt överstiger fem miljoner euro och det av avtalsvillkoren följer att projektet ska jämföras med en investering i kommunens eller samkommunens egendom eller i egendom som tillhör ett bolag som avses i 1 mom. Om en kommun eller samkommun eller ett i 1 mom. avsett bolag har fått dispens enligt 2 mom. för en sådan investering ~~eller om investeringarnas totala kostnader exklusive mervärdesskatt är högst fem miljoner euro~~, ska 3 § inte tillämpas på ett avtal om den investering som dispensen avser.

6 §

När lagstridiga avtal upphör att vara bindande

Om en rättshandling enligt 2—4 § har företagits i strid med denna lag, är avtalet ogiltigt. Kommunen, samkommunen eller det bolag som de äger ansvarar för de investeringskostnader och andra eventuella påföljder i anslutning till investeringen som beror på ett lagstridigt avtals ogiltighet, om de inte ansökt om dispens eller om de förfarit i strid med dispensen.

Denna lag träder i kraft den 20

Helsingfors 7.10.2020

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Markus Lohi cent
vice ordförande Mia Laiho saml
medlem Pekka Aittakumpu cent
medlem Kim Berg sd
medlem Anna-Kaisa Ikonen saml
medlem Arja Juvonen saf
medlem Noora Koponen gröna
medlem Veronica Rehn-Kivi sv
medlem Minna Reijonen saf
medlem Hanna Sarkkinen vänst
medlem Heidi Viljanen sd
medlem Sofia Virta gröna
ersättare Mikko Ollikainen sv.

Sekreterare var

utskottsråd Päivi Salo.